

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XXVII. De causa amoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

AD SECUNDVM dicendum, quod obiectum amoris est communius quam obiectum dilectionis, quia ad plura se extendit amor quam dilectio, sicut dictum est.

In corp. ar.

AD III. dicendum, quod non differunt amor, & dilectio secundum differentiam boni, & mali, sed sicut dictum est, in parte tamen intellectuina, idem est amor & dilectio: & sic loquitur ibi * Aug. de amore: unde parum post subdit, quod recta uoluntas est amor bonus, & quod peruersa uoluntas est malus amor: quia tñ amor, qui est passio concupiscibilis, plurimos inclinatur ad malum, inde habuerunt occasionem, qui prædictam differentiam assignauerunt.

In corp. ar. c. 7. & 9. h. 14. de ciui. Dei to. 5.

AD IIII. dicendum, quod dñs aliqui posuerunt et in ipsa uoluntate, nomen amoris esse diuinius nomine dilectionis, quia amor importat quandam passionem, præcipue secundum quod est in appetitu sensitiuo: dilectio autem præsupponit iudicium rationis: magis autem in Deum homo potest tendere per amorem passiuè quod ammodo ab ipso Deo attractus, quam ad hoc eum propria ratio possit ducere, quod pertinet ad rationem dilectionis, ut dictum est: & propter hoc, diuinius est amor quam dilectio.

In corp. ar.

¶ Super quest. uigesima sexta Articulus quartus.

ARTICVLVS IIII.

¶ Vtrum amor conuenienter diuidatur in amorem amicitie, & amorem concupiscencie.

IN questione uigesima sexta, omisis primis tribus articulis, in quarto hoc solum aduerte, quod distinctio amoris in amorem amicitie & concupiscencie non est tam diuisio amoris, quam amatorum: seu, & in idem redit, non est diuisio amoris secundum se, sed secundum diuersum de amata. Cum enim omne concupitum alicui concupiscatur, nullus amor concupiscencie est sine amore amicitie illius cui concupiscitur. Et rursum, cum omni amico aliquid bonum uelimus, nullus amor amicitie est sine amore concupiscencie boni concupiti amato.

1. q. 60. ar. 3. co. & art. 3. ad 3. & ma. q. 1. ar. 5. co. & h. 1. q. 4. ar. 3. & Dio. 4. h. 9. & 10. & 10. 15. le. 4. c. 1. a med. to. 5.

8. Eth. ca. 3. to. 5.

¶ 2. parum ad me. to. 1. c. 11. a me. ilius to. 5. c. 4. in prin. to. 6.

Non ergo distinguitur amor in amorem amicitie & concupiscencie, tanquam in diuersos amores, sed tanquam in diuersos modos amandi. Vnus enim & idem amor est amicitie respectu amici, & concupiscencie respectu boni illi uoliti. Et si quandoque inuenias diuersos esse amores, sane interpretare. & denominari amorè quandoque a concupiscencia, quandoque ab amicitia scito. propter obiectu de quo est sermo, ut patet cū sermo de amore ad irrationalia, uel

uel sibi, uel alii, & illud, cui uult bonum. Ad illud ergo bonum quod quis uult alteri, habetur amor concupiscencie; ad illud autem, cui aliquid uult bonum, habetur amor amicitie; hæc autem diuisio est secundum prius & posterius. Nam id quod amatur amore amicitie, simpliciter & per se amatur: quod autem amatur amore concupiscencie, non simpliciter & secundum se amatur, sed amatur alteri. Sicut enim ens per se simpliciter est, quod habet esse; ens autem secundum quid, quod est in alio; ita & bonum, quod conuertitur cum ente, simpliciter quidem est quod ipsam habet bonitatem. Quod autem est bonum alterius, est bonum secundum quid, & per consequens amor, quo amatur aliquid ut ei sit bonum, est amor simpliciter; amor autem, quo amatur aliquid ut sit bonum alterius, est amor secundum quid.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod amor non diuiditur per amicitiam, & concupiscenciam, sed per amorem amicitie & concupiscencie. Nam ille proprie dicitur amicus, cui aliquid bonum uolumus; illud autem dicimus concupiscere, quod uolumus nobis. & per hoc patet solutio ad secundum.

AD TERTIVM dicendum, quod in amicitia, utilis & delectabilis, uult quidem aliquis aliquid bonum amico, & quantum ad hoc saluatur ibi ratio amicitie, sed quia illud bonum refert ulterius ad suam delectationem, & utilitatem; inde est, quod amicitia utilis & delectabilis, in quantum trahitur ad amorem concupiscencie, deficit a ratione ueræ amicitie.

QVAESTIO XXVII.

De causa amoris, in quatuor articulos diuisa.

¶ Super questionibus uigesima septima articulum primum.

DEINDE considerandum est de causa amoris.

IN corpore primi articuli questionis uigesima septime notato, quod garo consistit in hoc. Bonum est proprium obiectum amoris: ergo est propria causa amoris. & probatur sequela: quia obiectum potentie passionis comparatur ad ipsam, ut causa motus uel actus ipsius: ac per hoc obiectum proprium talis actus huiusmodi potentie, est propria causa illius actus: amor autem est actus potentie appetitiue, que est passiuæ. Ex his habes de mente diui Thomæ quatuor, scilicet quod uis appetitiua est passiuæ: & quod obiectum eius est causa actiua: & quod bonum effectiue causat amorem: & quod uniuersaliter, obiectum proprium cuiusque actus, appetitus est causa actiua illius: que multum me-

ET CIRCA hoc quaruntur quatuor.

- ¶ Primo, Vtrum bonum sit sola causa amoris.
¶ Secundo, Vtrum cognitio sit causa amoris.
¶ Tercio, Vtrum similitudo.
¶ Quarto, Vtrum aliqua alia anima passionum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum bonum sit sola causa amoris.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod non solum bonum sit causa amoris. Bonum enim non est causa amoris, nisi qui amatur, sed contingit etiam malum amari, secundum illud Psalm. decimo. Qui diligit iniquitatem, odit animam suam; alioquin omnis amor esset bonus. ergo non solum bonum est causa amoris.

¶ 2. parum ad me. to. 1. c. 11. a me. ilius to. 5. c. 4. in prin. to. 6.

SED CONTRA, Quædam dicimur amare, quia ea concupiscimus, sicut dñs aliquis amare uinum propter dulce, quod in eo concupiscit, ut dicitur in 2. Topic. sed ad uinum, & ad huiusmodi non habemus amicitiam, ut dicitur in 8. Ethicorum; ergo alius est amor concupiscencie, & alius est amor amicitie.

RESPON. Dicendum, quod sicut Philos. dicit in 2. Rhetor. Amare est uelle alicui bonum. Sic ergo motus amoris in duo tendit. scilicet in bonum quod quis uult alicui,

Rhet. 2.4. memoriae commen-
danda sunt.
In responſione ad
3. ſcito Notitie, for-
malen responſionem
conſultare in hoc, q̄
pulchrum eſt qua-
dam boni ſpecies: &
propterea nō obſtat
adequate cauſalita-
ti boni reſpectu amo-
riſ, quod pulchrum
ſit amabile, vt pote,
non extraneum ab il-
lo. Connumeratur ta-
mē bono pulchrum
in amabilitate: quia
addit ſupra iplum, ſi-
cut ſecundum quid
ad ſimpliciter: bonū
eſt enim quod ſimpli-
citer complacet pul-
chrum autem, quod
ſecundum apprehen-
ſionem, vt in litera
dicitur.

q. 26. ar. 2. &
3.
naturalitatem, vel complacentiam amātis ad amatum,
unicuique autem eſt bonum id, quod eſt ſibi conna-
turale & proportionatum: unde relinquitur, q̄ bo-
num ſit propria cauſa amoris.
AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ malum nunq̄
amatur niſi ſub ratione boni, ſcilicet, in quantum eſt
ſibi quid bonum, & apprehēditur, vt ſimpliciter bo-
num; & ſi aliquis amor eſt malus, in quantum tēdit
in id, quod non eſt ſimpliciter verum bonū. Et per
hunc modum homo diligit iniquitatem, in quantum
per iniquitatem adipiſcitur aliquod bonum, puta,
delectationē, uel pecuniam, uel aliquod huiusmodi.
AD SECVNDVM dicendū, quod illi qui mala ſua
dicunt, non propter mala amantur, ſed propter hoc,
quod dicunt mala: hoc enim, quod eſt dicere mala
ſua, habet rationem boni, in quantum excludit fi-
ſionem, ſeu ſimulationem.

AD TERTIVM dicendum, quod pulchrum eſt
idem bono ſola ratione differēs. Cū enim bonum
ſit quod omnia appetunt, de ratione boni eſt, quod
in eo quieretur appetitus: ſed ad rationem pulchri
pertinet, quod in eius aſpectu, ſeu cognitione quiete-
retur appetitus: unde & illi ſenſus præcipue reſpi-
ciunt pulchrum, qui maxime cognofcitiui ſunt, ſci-
licet uſus, & auditus rationi deſeruientes. Dicimus
enim pulchra viſibilia, & pulchros ſonos: in ſenſibi-
libus autem aliorum ſenſuum non vtitur nomine
pulchritudinis: non enim dicimus pulchros ſapo-
res, aut odores. Et ſic patet, quod pulchrum addit ſu-
pra bonum quandam ordinem ad vim cognofciti-
uam, ita quod bonum dicatur id, quod ſimpliciter
complacet appetitui: pulchrum autem dicatur id,
cuius ipla apprehenſio placet.

Super quaſt. vigefi-
ma ſeptima, articu-
lum ſecundum.
N articulo ſecundo
eiufdem quaſtio-
is aduerte, quod in lite-
ra ad 1. & 2. ra nō negatur, quod
maior cognitio cau-
ſat maiorem amorē,
ſed quod maior a-
mor neceſſario exi-
gat maiorem cog-
nitionem. Et multum
ſubtilis ratio de hoc

¶ 2 Præter. Philoſoph⁹ dicit in 2. *
Rhet. quod eos qui mala ſua di-
cunt, amamus: ergo uidetur q̄ ma-
lum ſit cauſa amoris.

¶ 3 Præter. Dion. dicit 4. c. de * diui.
no. q̄ non ſolum bonum, ſed etiā
pulchrū eſt omnibus amabile.

SED CONTRA eſt, quod Aug.
dicit 8. de * Trinit. Non amatur
certe, niſi bonū ſolum: ergo bo-
num eſt cauſa amoris.

RESPON. Dicendum, q̄ ſicut *
ſupra dictum eſt, Amor ad appeti-
tuum potentiam pertinet, quæ
eſt viſ paſſiua: unde obiectum ei⁹
comparatur ad ipſam, ſicut cauſa
motus, uel actus ipſius. Oportet
igitur vt illud ſit, p̄prie cauſa amo-
ris, qd' eſt amoris obiectum: amo-
ris autem proprium obiectū, eſt
bonum: quia, vt * dictum eſt, a-
mor importat quandam connat-
uralitatem, vel complacentiam amātis ad amatum,
unicuique autem eſt bonum id, quod eſt ſibi conna-
turale & proportionatum: unde relinquitur, q̄ bo-
num ſit propria cauſa amoris.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ malum nunq̄
amatur niſi ſub ratione boni, ſcilicet, in quantum eſt
ſibi quid bonum, & apprehēditur, vt ſimpliciter bo-
num; & ſi aliquis amor eſt malus, in quantum tēdit
in id, quod non eſt ſimpliciter verum bonū. Et per
hunc modum homo diligit iniquitatem, in quantum
per iniquitatem adipiſcitur aliquod bonum, puta,
delectationē, uel pecuniam, uel aliquod huiusmodi.

AD SECVNDVM dicendū, quod illi qui mala ſua
dicunt, non propter mala amantur, ſed propter hoc,
quod dicunt mala: hoc enim, quod eſt dicere mala
ſua, habet rationem boni, in quantum excludit fi-
ſionem, ſeu ſimulationem.

ARTICVLVS II.
Vtrum cognitio ſit cauſa amoris.

AD SECVNDVM ſic procedi-
tur. Videtur, q̄ cognitio nō
ſit cauſa amoris. Quod enim ali-
quid quaeratur, hoc contingit ex
amore: ſed aliqua quaeruntur, quæ
neſciuntur, ſicut ſcientiæ: cū. n.
in his idē ſit eas habere, quod eas
noſcere, ut Aug. dicit in lib. 83. *
quaſt. ſi cognoſcerentur, haberen-

atur, & non quaerentur. ergo cog-
nitio non eſt cauſa amoris.

¶ 2 Præter. Eiufdem rationis uide-
tur eſſe, quod aliquid incognitū
ametur, & quod aliquid ametur
pluſquam cognoſcatur: ſed aliqua
amantur pluſquam cognoſcantur,
ſicut Deus, qui in hac uita po-
teſt per ſeipſum amari, non autē
per ſeipſum cognoſci: ergo cog-
nitio non eſt cauſa amoris.

¶ 3 Præter. Si cognitio eſſet cauſa
amoris, nō poſſet inueniri amor,
ubi non eſt cognitio: ſed in omni-
bus rebus inuenitur amor, ut dicit
Dion. in 4. c. de * diui. no. non autē
in omnib. inuenitur cognitio: ergo
cognitio non eſt cauſa amoris.

SED CONTRA eſt, quod Aug.
probat in 10. de * Tri. quod nullus
poſteſt amare aliquid incognitum.

RESPON. Dicendum, q̄ ſicut
* dictum eſt, Bonum eſt cauſa a-
moris per modum obiecti: bonū
autem non eſt obiectum appetit⁹,
niſi prout eſt apprehenſum: &
ideo amor requirit aliquam ap-
prehensionem boni quod ama-
tur: & propter hoc Philoſophus
dicit nono. * Ethicor. quod uſio
corp oralis eſt principium amoris
ſenſitiui; & ſimiliter cōtemplatio
ſpiritualis pulchritudinis, uel bo-
nitatis, eſt principium amoris ſpi-
ritualis. Sic igitur cognitio eſt cau-
ſa amoris ea ratione, qua & bonū,
quod non poſteſt amari, niſi cog-
nitum.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄
ille qui quaerit ſcientiam, non om-
nino ignorat eam, ſed ſecundum
aliquid eam præcognoſcit, vel in
uniuerſali, vel in aliquo eius effe-
ctu, vel per hoc quod audit eam
laudari, ut Auguſtinus dicit deci-
mo de * Trinitate. Sic autem
eam cognoſcere, non eſt eam ha-
bere, ſed cognoſcere eam perfe-
cte.

AD II. Dicendum, q̄ aliquid
requiritur ad perfectionem cog-
nitionis, quod nō requiritur ad per-
fectionem amoris. Cognitio. n. ad
rationem pertinet, cuius eſt diſtia-
guere inter ea quæ ſecundum rē
ſunt coiuncta, & componere quo-
dammodo ea, quæ ſunt diuerſa,
unum alteri comparando. Et ideo
ad perfectionem cognitionis re-
quiritur, quod homo cognoſcat
ſingillatim quicquid eſt re, ſicut
partes, & uirtutes, & proprietates:
ſed amor eſt in ui appetitiua, quæ
reſpicit rem, ſecundum q̄ in ſe eſt.
Vnde ad perfectionē amoris ſuf-
ficit, q̄ res prout in ſe apprehendi-
tur, ametur: ob hoc ergo contin-
git, quod aliquid pluſ amatur, * q̄
cognoſcatur, quia poſteſt perfecte

redditur ex illa radi-
cali differentia inter
apprehenſum, &
appetuum poten-
tia in hoc, quod ap-
prehenſio, rariſ res
ad animam, appeti-
tus uero animam ad
res. Ex hoc inquam
inferitur, quod perfe-
ctio cognitionis at-
tenditur ſecundum
modum, quo perfici-
tur ratio, qui eſt
diſtinguere etiā quæ
ſunt ſimplicia, ac per
hoc ad perfectam co-
gnitionem boni exi-
gitur, & quod bo-
num ſecundum ſe ap-
prehēdatur, & quod
diſtincte cognoſca-
tur ſecundum partes,
proprietates, &c. et.
Perfectio autem ap-
petitus amoris non
exigit tot cognoſti-
ones boni, ſed prima
ſufficit ei, ſcilicet q̄
bonum ſecundum ſe
apprehēdatur quia
appetitus ad bonum,
vt eſt, tendit: & in-
tendit dicere, quod
quia bonum perficit
appetuum, ſecun-
dum quod inueni-
tur in rerum natura,
apprehenſionem au-
tem ſecundum nego-
tiationem intelle-
ctus; ideo amor po-
teſt eſſe perfectus co-
gnitione exiſtente im-
perfecta. Sat enim eſt
appetitus repræſen-
tatio illius boni, quæ
non ſufficit intelle-
ctui, ſed oportet di-
ſtinguere vt perficiatur.
Et ſi inſteur, quæ
cognitio eſt propria
cauſa amoris, ac per
hoc minus cognoſti-
onis, in ſer min⁹ amo-
ris: memento, q̄ per-
fectio amoris dupli-
ci ex capite oritur,
ſcilicet ex parte ama-
tis, & ex parte ama-
ti; & quod cognitio
eſt cauſa amoris ex
parte amati: eadem
quippe ratione cog-
nitio eſt cauſa amo-
ris, qua bonum eſt
cauſa amoris, vt in
litera dicitur: quia
bonum cognitum eſt
obiectum appetitus:
magis autem & mi-
nus in amore ex par-
te utriuſque. Amati,
& amantis, proueni-
re poſteſt, & ſic per-
ſpicies q̄ abſq; argu-
mento obiecti, ac per
hoc cognitionis po-
teſt augeri amor ex
parte amātis. Neque
igitur bonum, neque
bonum cognitum eſt
propria cauſa amo-
ris, niſi ex parte obie-

In 1. p. poſt
med.

Stat⁹ a pri.
lib. to. 3.
ar. p̄prie.

c. 5. & c. 12.
to. 5.
c. 1. circa fi.
& c. 1. & 3.
to. 3.

In 1. p. poſt
med.
3. 2. q. 36. ar.
2. ad 1. & 2. ra nō negatur, quod
maior cognitio cau-
ſat maiorem amorē,
ſed quod maior a-
mor neceſſario exi-
gat maiorem cog-
nitionem. Et multum
ſubtilis ratio de hoc

Præter quod alia causa eiusdem ex altera parte exigitur: & idem minus non inferimus simpliciter.

Super quæst. vigesimæ septimæ articulum tertium.

In ar. 3. dubium est de modo, quo similitudo est propria causa amoris. Si enim ponitur causa ex parte obiecti, sequitur contra

primum articulum, quod bonum absolute non est propria causa amoris, sed bonum contractum ad simile. Si vero non ponitur causa ex parte obiecti, ruit totus processus in corpore articuli, assignas obiectum utriusque amoris aliquid simile. Et in responsione ad 2. expli- se dicitur, quod amas in altero, quod in se non amat, inuenitur bonum similitudinis &c. quasi author conatus fuerit ad salutandum, quod semper bonum simile est obiectum amoris.

Ad euidenciam huius dubii scito, quod quinque modis intelligi potest, quod similitudo est causa amoris. primo: ut speciale quoddam bonum, sicut certata bona specialia: sicut cum aliquis uult assimilari alteri, uel alterum sibi. Et sic similitudo est causa actiua amoris, sicut quodlibet aliud bonum: & sic non est ad propositum, ubi de propria & adæquata causa amoris est questio. Secundo, ut ratio determinans formaliter boni rationem ad hoc, quod fit amoris causa. & hoc contradicere uidetur articulo primo, & Ariff. in nono Ethic. & primo Ethico. Et breuiter communi dicto philosophorum sonandum, quod bonum ut sic, est amabile: & irrationabiliter hoc sustineri uidetur, quia similitudo speciale quoddam bonum est, ac per hoc inadæquata ratio obiecti amoris extendentis se ad alia bona. Tertio, ut determinans formaliter bonum ad hoc, quod fit causa amoris in hoc, ita quod bonum, in quantum bonum, sit amabile: sed in quantum bonum simile, sit amabile huic: iuxta illud 9. Ethic. Amabile bonum, unicuique autem proprium, & sicut bonum non est amabile, nisi cognitum, ita bonum huic non est amabile nisi cognitum ut bonum huic. Idem autem uidetur importare bonum huic, & bonum simile, extenso similitudinis nomine, ut in litera fit. Quod enim est actu simile, est huic bonum quasi idem sibi: quod uero secundum inclinationem uel potentiam, est huic bonum quasi proportionatum: relationem quoque importat utrumque ad subiectum scilicet bonum proprium, seu huic, & bonum simile. & secundum hoc solueretur obiectio in oppositum ex hoc, quod in primo articulo tradita est ratio formalis obiectiua amabilis absolu-

amari, et si non perfecte cognoscatur: sicut maxime patet in sciētiis, quas aliqui amant propter aliquam summariā cognitionē, quod de eis habent, puta, quod sciunt Rhetoricam esse scientiam, per quam homo potest persuadere, & hoc in Rhetorica amant. Et similiter est dicendum circa amorē Dei.

AD TERTIVM Dicendum, quod et amor naturalis, qui est in omnibus rebus, causatur ex aliqua cognitione, non quidem in ipsis rebus, naturalibus existente: sed in eo quod natura instituit, ut supra dictum est.

ARTICVLVS III.

Utrum similitudo sit causa amoris.

AD TERTIVM sic proceditur. Vbi, quod similitudo non sit causa amoris. Idem, non est causa contrariorum, sed similitudo est causa odij. Dicitur, non Proverbior. 12. quod inter superbos semper sunt iurgia. & Phil. dicit in 8. Ethico. quod figuli corrixantur adinuicem: ergo similitudo non est causa amoris. 2. Præter. Aug. dicit in 4. Confess. quod aliquis amat in alio, quod esse non uellet, sicut homo amat histrionem, qui non uellet esse histrionem. hoc autem non contingeret si similitudo esset propria causa amoris: sic enim homo amaret in altero, quod ipse haberet, uel uellet habere: ergo similitudo non est causa amoris.

3. Præter. Quilibet homo amat id quo indiget, etiam si illud non habeat, sicut infirmus amat fanitatem, & pauper diuitias: sed in quantum indiget & caret eis, habet dissimilitudinem ad ipsa, ergo non solum similitudo, sed dissimilitudo est causa amoris.

4. Præter. Philosophus dicit in 2. Rhet. quod beneficos in pecuniis, & salutem amamus: & similiter eos, qui circa mortuos seruant amicitiam, omnes diligunt: non autem omnes sunt tales: ergo similitudo non est causa amoris.

ubi figulo propter dispositionem ad lucrum alter red dicitur odiosus. Et in solutione secundi non dicit, quod amat bonum similitudinis, sed quod inuenitur bonum similitudinis, intendens per hoc saluare dispositionem ex parte subiecti ad amorem. Nec est verum, quod in literæ processu laboratur ad ostendendum similitudinem se tenere ex parte obiecti, sed inueniri in obiecto. Similitudo enim cum sit relatio æquiparantia in utroque, oportet quod saluetur in extremo: unde ex hoc ipso, quod similitudo subiecti ad bonum, est propria causa amoris ex parte subiecti, sequitur necessario, quod omne amabile sit simile, quod in litera monstratur. Et hic quintus modus

te: in hoc uero tertio articulo traditur ratio formalis obiectiua amabilis huic. Sed huic sententiæ obstat, quod tractatus iste in primo & tertio articulo, ut litera sonat, esse uniuersalis ac abstractus est, ac per hoc sicut ibi de amore absolute, ita hic accipitur dum est, & non ibi de causa amoris absolute, & hic de causa amoris in hoc interpretandum est. Quare, ut conditio boni ad hoc, quod fit causa amoris: ita quod bonum, in quantum bonum, sit causa amoris obiectiua simpliciter & huic: similitudo autem sit causa, ut conditio causa, sicut singularitas est conditio omnis cause naturalis. Sed quia quod causat, ut apprehensum, magis est concausa causantis, ut apprehensio, qualiter bonum est causa amoris, quod constat causare ipsum non per modum nature, sed ut apprehensum (incognita enim diligere nequimus) quam conditio sic causantis, & similitudo uniuersaliter concurrere cum bono ad causandum amorem, causat, ut apprehensum in actu exercito, ut in concubinis, & consanguineis sibi uiuantibus, qui non se diligunt, donec, ut patet, consanguinei, uel concubini apprehendantur: quod est apprehendi, ut similes in actu exercito. Ideo similitudo magis ut ratio approprians iuxta tertium modum, quam ut conditio iuxta hunc quartum, causa uidetur amoris. Quinto, ut dispositio ex parte subiecti, ita quod bonum in quantum bonum, sit propria causa amoris ex parte obiecti: & similitudo ad bonum sit propria causa amoris, ut propria dispositio ex parte subiecti: propter quod obiectum idem causat modo amoris, modo odium in eodem diuersimode disposito, ut patet de Thamar respectu Ammon, in secundo Regum. Et huic sententiæ fauet litera in solutione primi argumenti: ubi figulo propter dispositionem ad lucrum alter red dicitur odiosus. Et in solutione secundi non dicit, quod amat bonum similitudinis, sed quod inuenitur bonum similitudinis, intendens per hoc saluare dispositionem ex parte subiecti ad amorem. Nec est verum, quod in literæ processu laboratur ad ostendendum similitudinem se tenere ex parte obiecti, sed inueniri in obiecto. Similitudo enim cum sit relatio æquiparantia in utroque, oportet quod saluetur in extremo: unde ex hoc ipso, quod similitudo subiecti ad bonum, est propria causa amoris ex parte subiecti, sequitur necessario, quod omne amabile sit simile, quod in litera monstratur. Et hic quintus modus

SED CONTRA est, quod dicitur Eccle. 13. Omne animal diligit simile sibi.

RESPON. Dicendum, quod similitudo, proprie loquendo, est causa amoris: sed considerandum est, quod similitudo inter aliqua potest attendi dupliciter, Vno modo ex hoc, quod utrunque habet idem in actu: sicut duo habentes albedinem, dicuntur similes: Alio modo ex hoc, quod unum habet in potentia & in quadam inclinatione illud, quod aliud habet in actu: sicut si dicam, quod corpus graue existens extra suum locum, habet similitudinem cum corpore graui in suo loco existenti: uel etiam secundum quod potentia habet similitudinem ad actum ipsum: nam in ipsa potentia quodammodo est actus. Primus ergo similitudinis

modus causat amorem amicitia, seu beneuolentia. Ex hoc enim quod aliqui duo sunt similes, quia si habentes unam formam, sunt quodammodo unum in forma illa: sicut duo homines sunt unum in specie humanitatis, & duo albi in albedine: & ideo affectus unius tendit in alterum sicut in unum sibi, & uult ei bonum sicut & sibi. Sed secundus modus similitudinis causat amorem concupiscentia, uel amicitiam uilis, seu delectabilis: quia unicuique existenti in potentia, in quantum huiusmodi, inest appetitus sui actus: & in eius consecutione delectatur, si sit sentiens & cognoscens. Dicitur est autem supra, quod in amore concupiscentia amans proprie amat seipsum, cum uult illud bonum quod concupiscit: magis autem uniusquisque seipsum amat, quam alium: quia sibi unum est in substantia: alteri uero in similitudine alicuius forma. Et ideo si ex eo quod est sibi similis in participatione forma, impediatur ipsemet a consecutione boni, quod amat, efficitur ei odiosus, non in quantum est simi-

ti: ubi figulo propter dispositionem ad lucrum alter red dicitur odiosus. Et in solutione secundi non dicit, quod amat bonum similitudinis, sed quod inuenitur bonum similitudinis, intendens per hoc saluare dispositionem ex parte subiecti ad amorem. Nec est verum, quod in literæ processu laboratur ad ostendendum similitudinem se tenere ex parte obiecti, sed inueniri in obiecto. Similitudo enim cum sit relatio æquiparantia in utroque, oportet quod saluetur in extremo: unde ex hoc ipso, quod similitudo subiecti ad bonum, est propria causa amoris ex parte subiecti, sequitur necessario, quod omne amabile sit simile, quod in litera monstratur. Et hic quintus modus

g. 26. ar. 1.

Infr. q. 99. ar. 2. co. & d. hebdo. li. 2. fi. & 4. Eth. co. 1. li. & li. 8. co. 3. c. 1. 2 med.

cap. 14. circa med. to. 1.

c. 4. a. paulo post princ. to. 6.

duis proculdubio am-
plectendus est, sine
ramen tertii præiudi-
tio, idest quod ex par-
te subiecti similitudo
est propria causa a-
moris, quicquid sit ex
parte obiecti, & hoc
literè sufficere non
dubitofalsitatq. sensus
iste vniuersalitatem
& abstractionem tra-
ctatus æqualem in
primo, & tertio arti-
culo, ordinatque arti-
culos huius questio-
nis ut tractetur in pri-
mis articulis de cau-
sa ex parte obiecti,
scilicet bonitate, &
cognitione; in tertio
de causa ex parte sub-
iecti: in quarto, ex
parte concomitantium
passionum. Iuxta tertium
autem modum
prius de rationibus
obiectiuis ex parte
rei: & deinde de con-
ditione communis ut-
riusque rationi forma-
li, scilicet bonitati &
similitudini, fuisse
tractandum. Et sic
tertius articulus de-
bit esse secundus,
cuius oppositum fa-
ctum fuit. Quinto,
quod sit sensus inten-
tus ab auctore.

In corp. ar.

¶ Circa quartum arti-
culum nihil occur-
rit pro nunc scriben-
dum.

hominibus habeant huiusmodi uirtutes secundum ha-
bitum completum, habent tamen eas secundum quæ-
dam feminalia rationis, secundum quæ, qui non ha-
bet uirtutem, diligit uirtuosum, tanquam suæ natu-
rali rationi conformem.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum aliqua alia passionum animæ sit causa amoris.

c. 3. tom. 5.

AD QUARTVM sic proceditur. Vt quod aliqua
alia passio possit esse cā amoris. Dicit enim
Philos. in 8. Eth. *quod aliqui amantur propter dele-
ctationem, sed delectatio est passio quædam, ergo ali-
qua alia passio est causa amoris.

c. 1. post me-
cium, to. 3.

¶ 2 Præ. Desiderium, quædā passio est: sed aliquos
amamus propter desiderium quod ab eis expecta-
mus, sicut apparet in omni amicitia, quæ est propter
utilitatem, ergo aliqua alia passio est causa amoris.

c. 7. & 9. r. 5.

¶ 3 Præ. Aug. dicit in 10. de * Trin. Cuius rei adipi-
scende spem quisque non gerit, aut tepide amat, aut
omnino non amat, quamuis quàm pulchra sit, ui-
deat, ergo spes est etiam causa amoris.

SED CONTRA hoc est, quod oēs aliæ affectiones
aiæ ex amore causantur, ut Aug. dicit 14. de ciu. * Dei.

RESPON. Dicendum, quod nulla alia passio est,
quæ non supponat aliquem amorem, cuius ratio
est: quia omnis alia passio animæ importat motum
ad aliquid, uel quietem in aliquo. Omnis autem
motus in aliquid, uel quies in aliquo, ex aliqua con-
naturalitate, uel coaptatione procedit, quæ pertinet
ad rationem amoris: unde impossibile est, quod ali-

lis, sed in quantum est proprii bo-
ni impeditius: & propter hoc fi-
guli corrixantur adinucem, quia
seinuicem impediunt in proprio
lucro: & inter superbos sunt iur-
gia, quia seinuicem impediunt
in propria excellentia, quam con-
cupiscunt. & per hoc patet respon-
sio ad primum.

AD SECVDVM dicendum, quod
in hoc etiam quod aliquis in al-
tero amat, quod in se amat, inue-
nitur bonum similitudinis secū-
dum proportionalitatem, nam
sicut se hēt alius ad hoc, quod in
eo amatur, ita ipse se hēt ad hoc,
quod in se amat, puta, si bonus can-
tor bonum amet scriptorem, attē-
ditur ibi similitudo proportio-
nis, secundum quod uterque habet
quod conueniēti secundum suā artē.

AD IIII. dicendum, quod
ille, qui amat hoc, quo indiget,
habet similitudinem ad id quod
amat, sicut quod est potentia ad
actum, ut dictum est.

AD IIII. dicendum, quod secun-
dum eandem similitudinem po-
tentia ad actum, ille qui non est
liberalis, amat eum qui est libera-
lis in quantum expectat ab eo ali-
quid quod desiderat, & eadem
ratio est de perseuerante in amici-
tia ad eum, qui non perseuerat:
utrobique enim uidetur esse ami-
citia propter utilitatem. Vel dicē-
dum, quod licet non omnes ho-
mines habeant huiusmodi uirtutes secundum ha-
bitum completum, habent tamen eas secundum quæ-
dam feminalia rationis, secundum quæ, qui non ha-
bet uirtutem, diligit uirtuosum, tanquam suæ natu-
rali rationi conformem.

A qua alia passio aiæ sit cā uniuersaliter omnis amoris:
contingit tñ aliq̄ aliam passionem esse cām amoris
alicuius, sicut etiam unum bonum est cā alterius.

AD PRIMVM ergo dicendū, quod cum aliquis amat
aliquid propter delectationem, amor quidem ille
catur ex delectatione: sed delectatio illa iterum cau-
satur ex alio amore præcedente. nullus enim delecta-
tur, nisi in re aliquo modo amata.

AD SECVDVM dicendum, quod desiderium rei
alicuius semper præsupponit amorem illius rei: &
sic desiderium alicuius rei potest causa, ut res alia a-
metur, sicut qui desiderat pecuniam, amat propter
hoc eum, a quo pecuniam recipit.

AD TERTIVM dicendum, quod spes causat uel auget
amorem, & hoc ratione delectationis, quia delecta-
tionem causat: & etiam ratione desiderii, quia spes
desiderium fortificat. non enim ita intense deside-
ramus, quæ non speramus: sed tamen & ipsa spes est
alicuius boni amati.

QVAESTIO XXVIII.

De effectibus amoris, in sex articulis diuisa.

¶ Super Questionis uig-
gesimo octa. & Artic-
ulum primum.

DEINDE considerandum
est de effectibus amoris.
ET CIRCA hoc qua-
runtur sex.

- ¶ Primo, Vtrum unio sit effe-
ctus amoris.
- ¶ Secundo, Vtrum mutua inhaesio.
- ¶ Tertio, Vtrum ecstasis sit effe-
ctus amoris.
- ¶ Quarto, Vtrum zelus:
- ¶ Quinto, Vtrum amor sit pas-
sio lesiua amantis.
- ¶ Sexto, Vtrum amor sit causa
omnium, quæ amans agit.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum unio sit effectus amoris.

AD PRIMVM sic proceditur.
Videtur, quod unio non
sit effectus amoris. Absentia. n.
unioni repugnat: sed amor com-
patitur secum absentiam, dicit. n.
Apost. ad Gala. 4. Bonum æmula
mini in bono semper loquēs de
seipso, ut gl. dicit, & non tantum
cum presens sum apud uos, ergo
unio non est effectus amoris.

¶ 2 Præ. Omnis unio aut est per
essentiam, sicut forma unitur ma-
teriæ, & accidēs subiecto, & pars
toti, uel alteri parti ad constitu-
tionem totius: aut est per simili-
tudinem uel generis, uel speciei,
uel accidentis, sed amor non cāt
nnionem essentia, alioquin nū-
quam haberetur amor ad ea, quæ
sunt per essentiam diuisa: unionē
autem, quæ est per similitudinē,
amor non causat, sed magis ab
ea causatur, ut dictum est, ergo
unio non est effectus amoris.

¶ 3 Præ. Sensus in actu sit sensu bi

IN responsione ad
tertium primi ar-
quæst. 8. scito, quod si
si considerentur om-
nes unitates concu-
rentes ad amorem,
sic amor magis unit,
quam intellectio, quo-
niam causatiuus est
unionis realis, sed si
comparatur amor &
intellectio, secundum
illam solam vnionem
quam facit formaliter,
sic intellectio magis
unit, quam amor,
iuxta illud Auert. in
tertio de Anima, Ma-
gis sit unum ex intel-
lectu & intellectu, q̄
ex materia & forma.
Et ratio est illa, quæ
arguendo in litera rā-
gitur: quia intellectus
in actu, est intellectus
in actu: amans autem
non est amatum in
actu. Tanto namque
maior est formalis
unio cognitionis,
quàm amoris, quanto
maius est se esse ali-
quid, quam habere
se ad illud ut se. Intel-
lectio enim facit for-
maliter intellectum
esse rem intellectam
in actu: amor uero
non facit formaliter
amantem esse amatum,
sed ut amatum, & e-
conuerso, scilicet a-
marum ut amantem.
& hoc quod ad amo-
rem amicitia. In amo-
re uero concupiscen-
tia amor unit amato
ut alicui sui, scilicet
amatis: intellectio ue-
rò facit formaliter in-
tellectam rem in actu
esse aliquid intelligē-
tis, unde cognitio ui-
detur magis unitiua
formaliter: amor autē
effe-

12. q. 20. ar. 1.
ad 3. & q. 60.
ar. 3. ad 2. Et
3. di. 27. q. 1.
ar. 1. & Dio.
4. le. 10.

q. 27. ar. 3. &
4.